

***TYTSJERKSTERADIEL FOARÛT
ROMTE FOAR ELKENIEN***

**Verkiezingsprogramma 2018 - 2022
Gemeente Tytsjerksteradiel
Lokaal Netwerk VVD De Fryske Wâlden**

VERKIEZINGSPROGRAMMA VVD TYTSJERKSTERADIEL 2018-2022

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 21 MAART 2018

Redactie

Johannes Bosgra, Arjan Erkens, Sjaak Hoekstra, Lolkje Efdé, Nynke Koopmans,
Thorwald van der Tooren en Jelle Hiemstra

Vastgestelde versie

Het verkiezingsprogramma werd op maandag 16 oktober 2017 vastgesteld tijdens de
Algemene Ledenvergadering van de VVD afdeling Tytsjerksteradiel.

Versie

31012018

INHOUDSOPGAVE

Dineke Wagenaar, lijsttrekker VVD Tytsjerksteradiel

Onze belangrijkste punten.....	4
Inleiding verkiezingsprogramma.....	9
Het liberale geluid in de afgelopen periode.....	11
Inhoudelijk programma.....	14
1. Geld en organisatie.....	15
2. Openbare ruimte.....	17
3. Verkeer en vervoer.....	19
4. Onderwijs.....	21
5. Sport en cultuur.....	22
6. Economie aanjagen.....	24
7. Werk en bijstand.....	26
8. Zorg en welzijn.....	27
9. Asielzoekers.....	29
10. Klimaat en energie.....	30
11. Bestuur en democratie.....	32
12. Openbare orde en veiligheid.....	34

ONZE BELANGRIJKSTE PUNTEN

Sjaak Hoekstra, nummer 2 op lijst VVD

Onze belangrijkste punten

Het is goed wonen, werken en recreëren in de 17 dorpen van onze gemeente, zonder dat we grote overlast ondervinden van stedelijke milieuhinder, hoge verkeersintensiteiten en zware industrieën. Je zou al snel denken: “geen reden tot verandering”. De vele goede dingen willen we ook zeker bewaren, of beter nog, versterken. We zien namelijk veel potentie voor grotere bloei en groei. We moeten voorkomen dat we meegetrokken worden in de krimp door meer samen te werken met de omliggende groeikernen Leeuwarden en Drachten en ruimte te geven aan woningbouw en bedrijven.

We willen de scheefgroei opruimen en ruimte maken voor onze inwoners en bedrijven. We willen het woud van regels, (monumenten)regelingen, verordeningen en begrotingstekorten waar nodig opruimen en vervangen door betere, meer passende en/of minder arbeidsintensieve werkwijzen. Werkwijzen waar de samenleving in Tytsjerksteradiel baat bij heeft.

1. Verantwoord met geld omgaan

We vinden het belangrijk om zorgvuldig met uw geld om te gaan. We gaan zeker niet meer geld uitgeven dan dat we ontvangen. Ons streven is altijd om de kosten waar mogelijk te verlagen. Als het aan ons ligt, blijven de OZB en andere tarieven voor burgers en bedrijven de komende jaren gelijk. **Uw eigen woning of bedrijfsruimte is geen pinautomaat voor de gemeente.** We willen de huidige schuld van ongeveer 55 miljoen euro voor een groot deel wegwerken en we brengen de reserve terug van de huidige 18 miljoen naar maximaal 10 miljoen euro.

2. Economie aanjagen

Met water, weiland en bossen heeft Tytsjerksteradiel alles wat **“Fryslân moai makket”**. Onze inwoners en ondernemers willen we in deze prachtige omgeving stimuleren om activiteiten te ontwikkelen waar de gemeenschap beter van wordt. Dit kunnen activiteiten of evenementen zijn die banen opleveren, die bijdragen aan een gezond economisch klimaat en/of die de levendigheid en leefbaarheid in de dorpen vergroten. De rol van de gemeente is meedenken, zorgen voor de juiste voorwaarden en ruimte, het wegnemen van belemmerende regels / procedures en het meehelpen voorkomen van overlast. Daar hoort ook het ontwikkelen van bedrijventerrein Garyp Noord bij. **Tytsjerksteradiel is geen museum.** Het is een prachtige gemeente, en we willen dat Tytsjerksteradiel bloeit, boeit en groeit.

We willen dat de digitale infrastructuur goed op orde is, zodat bedrijven kunnen innoveren. Snel internet is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

In het bijzonder heeft de VVD aandacht voor de agrarische bedrijven en de recreatie. Deze zijn van groot belang voor de economie, een leefbaar platteland, landschap en voedselvoorziening. Door ruimte in

bestemmingsplannen te bieden willen we beide sectoren, zo mogelijk gecombineerd, helpen in het zich aanpassen aan de eisen die markt en maatschappij aan de sector opleggen.

3. AZC afbouwen

Het doorgangscentrum voor asielzoekers is als tijdelijke voorziening in Burgum gekomen in 2000. Dat blijft voor ons een tijdelijke voorziening. Uitbreiding naar 650 of zelfs 1000 plaatsen wijzen we af. Het bouwen van meer permanente woningen op die locatie (bedrijventerrein) vinden we ongepast. Als het aan ons ligt bouwen we het AZC af en vullen we de ruimte in als uitbreiding van het bedrijventerrein waar het eigenlijk op ligt. We willen daarbij een einde aan de status als doorgangscentrum zodat integratie daadwerkelijk kan plaatsvinden.

4. Woningbezit mogelijk maken

De meeste woningen in onze gemeente zijn het trotse eigen bezit van onze inwoners. Eigen bezit is voor ons een groot goed en we vertrouwen erop dat iedereen daar zorgvuldig mee omgaat. Eigenaren zijn zelf goed in staat om hun pand te onderhouden. Wij willen geen 'betutteling' met eenzijdig opgelegde monumentenregelingen of welstandseisen, die inwoners op kosten jagen. Bovendien zien wij het opleggen van dergelijke regels als een blijk van wantrouwen richting de burger. Daar doen wij niet aan mee!

Het bezit van een eigen woning willen we stimuleren door zo spoedig mogelijk locaties voor nieuwbouw te ontwikkelen zoals De Warren (Burgum-West). Ook willen we kostenverhogende energieregels schrappen bij nieuwbouw in It Sud fase 2 (Hurdegaryp). We willen de OZB zo laag mogelijk houden en nieuw- en verbouwplannen niet gaan verzwaren met aanvullende eisen.

5. Ruimte en vertrouwen geven

We gunnen iedereen, particulieren en ondernemers, de ruimte om te groeien en ontwikkelen. We vertrouwen op ieders goede wil om dat met respect voor anderen te doen. De gemeente denkt daarin mee en maakt mogelijk dat de één kan groeien zonder dat de ander er te veel hinder van ondervindt. We willen dat inwoners eigen ruimte en verantwoordelijkheid kunnen nemen, zonder dat overal formulieren en controles nodig zijn. Het gaat niet om de regels zelf, maar om het totale resultaat. Regels dienen een doel. Regels zijn geen doel.

6. De jeugd heeft de toekomst

We geven onze jeugd graag alle mogelijke kansen. Dat begint met het aanbieden van passend onderwijs. Ook aansluiting op de arbeidsmarkt is belangrijk. Dat betekent dat er voldoende banen moeten zijn en dat het lokale bedrijfsleven zichtbaar is op de scholen. Tot slot willen we de jeugd met betaalbare

starterswoningen een betere kans bieden op de woningmarkt. We zoeken meer aansluiting bij de dynamiek en groei in Leeuwarden en Drachten, dan bij de krimpgedachte die leeft bij de noordelijk gelegen gemeenten. Voor moderne communicatie zetten we veel meer 'social media' in.

7. In de bijstand en toch mogen participeren

Circa 500 van de ruim 32.000 inwoners in onze gemeente kunnen, om welke reden dan ook, niet meekomen en doen een beroep op de bijstand. We vinden het belangrijk dat deze inwoners aansluiting houden bij de samenleving, een regelmatig leven leiden en een reëel perspectief houden op eigen structurele inkomsten. **Een bijstandsuitkering is een vangnet en geen hangmat.** Om dit kracht bij te zetten, gaat de gemeente een persoonlijk gesprek aan met alle bijstandsgerechtigden en maakt afspraken over een bij de situatie passende inzet in het belang van de gemeenschap. Dit kan bestaan uit ondersteunende werkzaamheden bij ouderen, mantelzorg, klaar-over bij scholen, ondersteuning bij sport en spel, tijdelijke werkzaamheden, etc. Inwoners, die een beroep doen op een bijstandsuitkering en toch "zwarte" neveninkomsten blijken te hebben, worden meteen gekort op hun uitkering.

8. Uitgaan van ieders persoonlijke situatie

We bieden graag zorg en ondersteuning aan de inwoners die dat nodig hebben. Dit kan door middel van financiële ondersteuning, budgetbeheer, WMO en jeugdzorg. Om dit makkelijker te maken willen we af van de veelheid aan specifieke regelingen. We laten het graag aan de beoordeling van gemeentelijke deskundigen over om te bepalen wat nodig is. Hier hoort ook 'vervoer op maat' bij. In dat kader ondersteunen we initiatieven vanuit dorpen voor lokaal elektrisch vervoer, zoals Burgum MobyL.

9. De energietransitie aanjagen

Met z'n allen moeten we zuiniger omgaan met energie. De gemeente heeft daarin een voorbeeldrol en kan het gebruik van andere energiebronnen actief stimuleren. In regelgeving en (financiële) begeleiding willen we meer ruimte creëren voor met name zonnepanelen, windmolens tot 15 meter en aardwarmte.

10. Culturele en natuurhistorische waarden behouden

We willen het unieke karakter van Tytsjerksteradiel behouden. De natuur in de gemeente heeft meerdere gezichten. Tussen het open landschap in het noorden en het coulisselandschap in het zuiden hebben we een strook met meren en waterwegen. Daar tussendoor liggen diverse kleinschalige en grotere dorpen. Veranderingen zijn goed, maar de coulissen mogen niet weg en de dorpen moeten hun karakteristieke eigenschappen bewaren. Daar horen ook de dorpsfeesten en lokale evenementen bij. Behoud daarvan per dorp, zonder onnodig belemmerende regels, vinden we belangrijk. **Ook het gebruik van de Fryske taal vinden we een belangrijk onderdeel van de te behouden cultuur.**

11. Gemeentelijke taken aanpassen

We stellen de belevingswereld van onze inwoners en ondernemers voorop, niet 'ons eigen gemak'. Onderhoud, reconstructie en vernieuwing van wegen worden zo gepland dat onze inwoners hier zo min mogelijk hinder van ervaren. De openingstijden van onze Milieustraat en Burgerzaken worden deels verschoven naar klantgerichte tijdstippen (namiddag/avond/zaterdag) zodat werkende mensen er makkelijker terecht kunnen. **De gemeente werkt voor u, niet andersom.** Samenwerkingsverbanden blijven we kritisch volgen en beoordelen we op noodzaak en effectiviteit. We hechten veel waarde aan een goed en zorgvuldig beheer van de openbare ruimte zoals maaibeleid: **Samen maken we Tytsjerksteradiel steeds mooier.**

Tytsjerksteradiel
kan wel
een beetje meer VVD
gebruiken.

Stemt u ook VVD lijst 4?

INLEIDING

VERKIEZINGSPROGRAMMA

Nynke Koopmans-Van der Veen, nummer 3 op lijst

Inleiding verkiezingsprogramma

Elk jaar geeft de gemeente gemiddeld bijna € 2.500,- per inwoner uit. Opgeteld ruim € 75 miljoen. Daaruit worden uiteenlopende dingen betaald, van een koelkast voor een arm gezin tot brandweezorg in de regio. Veel van deze uitgaven liggen vast in afspraken of wettelijke regels. Wel hebben we invloed op *hoe* we die afspraken en regels nakomen. Over een klein deel van de uitgaven kunnen we met elkaar zelf beslissen.

Veel gaat goed en over het algemeen zijn de inwoners, ondernemers en recreanten tevreden over onze gemeente. Als VVD vinden we wel dat we afspraken en regels 'royaal' uitvoeren. Bijna kritiekloos geven we steeds meer geld uit aan 'papierwerk', breed overleg en verhoogde kwaliteit. Wij vinden dat teveel geld in rook opgaat aan administratie en controle. Naar onze mening is dat, met alle goede bedoelingen van dien, scheef gegroeid. We willen weer scherp zijn op wat onze rol als gemeente feitelijk is en we willen die rol zo snel en efficiënt als mogelijk uitvoeren.

Als VVD willen we vooral dat ambtenaren en politici meer verantwoordelijkheid nemen. Teveel 'verschuilen' we ons achter algemene regels, om zeker te weten dat we niemand voortrekken of onbedoeld buitensluiten. Te weinig kijken we naar wat een situatie bijzonder maakt, onvergelijkbaar en dus reden geeft om van regels af te wijken. Door in gesprek te gaan met mensen en gezond na te blijven denken, zijn vaak veel betere, snellere en goedkopere oplossingen mogelijk. We vinden dat we daar als gekozen vertegenwoordigers leiderschap moeten tonen. Samen met de ambtenaren moeten we komen tot een op de situatie afgestemde afweging van belangen. We vinden dat ook bij uitstek de rol van de gemeente: inwoners en ondernemers helpen om, gegeven de regels ter bescherming van het algemeen belang, dingen wel voor elkaar te krijgen. Niet de regels staan centraal, maar het totale resultaat voor onze inwoners en ondernemers.

Het motto voor 2018-2022 is 'Ruimte geven met blauwe bezems'.

Met dit verkiezingsprogramma geven wij vorm aan onze idealen. We hebben telkens per onderdeel een aantal zaken omschreven, die ons opvallen. We benoemen vervolgens een aantal activiteiten, waarmee we onze doelen willen behalen. Met het door de leden vastgestelde verkiezingsprogramma en de vastgestelde kandidatenlijst verwachten wij minimaal drie en hopelijk meer zetels te bemachtigen in de gemeenteraad. In de komende raadsperiode nemen wij graag onze verantwoordelijkheid voor de uitvoering van dit verkiezingsprogramma door deel te nemen aan de vorming van een nieuwe coalitie, waarbij we graag een wethouder leveren voor een nieuw college.

HET LIBERALE GELUID IN DE AFGELOPEN PERIODE

Het liberale geluid in de afgelopen periode

De VVD zat in de laatste twee raadsperioden samen met Gemeentebelangen Tytsjerksteradiel, GrienLinks en de ChristenUnie in de oppositie (8 zetels). De coalitie (15 zetels) werd in de laatste twee raadsperioden gevormd door de partijen CDA, FNP en PvdA, waarbij deze drie partijen allen één wethouder leverden voor het college. De VVD-fractie bestond uit mevrouw **Lolkje Efdé-Kleefstra**, mevrouw **Nynke Koopmans-Van der Veen** en mevrouw **Lidewij Bergsma**. Lidewij beëindigde in 2017 haar raadswerkzaamheden vanwege de acceptatie van een functie in het midden van het land. Een combinatie van werk en raadswerk bleek onmogelijk. Haar zetel in de raad werd in april 2017 overgenomen door de heer **Thorwald van der Tooren**.

in april 2017 werd Thorwald van der Tooren benoemd tot raadslid in de Gemeente Tytsjerksteradiel. Hij nam de plaats in van Lidewij Bergsma.

Voor vrijwel alle jaren werd door het college op voorhand een negatieve begroting aangeleverd. In de programmajaarrekening zien we met regelmaat verschillen van plus of min 2 miljoen euro ten opzichte van de begrote bedragen. In de afgelopen 6 jaren werd er door dit college bijna € 10 miljoen teveel uitgegeven. De gemeente heeft momenteel een positieve reserve van circa € 18 miljoen tegenover een schuldenlast van € 55 miljoen (!). Door de jaren heen hebben we regelmatig tegengestemd tegen diverse uitgaven en investeringen, zoals kunstgrasvelden en een additionele bijdrage aan Culturele Hoofdstad 2018, maar we hebben ook een aantal keren tegen de voorgestelde begroting gestemd. Deze keuzes werden ons niet altijd in dank afgenomen, maar een gezond financieel beleid staat bij ons voorop.

In de afgelopen raadperioden hebben we binnen en buiten de raadszaal onze **liberale stem** laten horen. We noemen een aantal voorbeelden:

Een succes hebben we geboekt met de invoering van de **koopzondag**. Dit is een mooi liberaal voorbeeld. De overheid hoeft wat ons betreft geen invloed uit te oefenen op openingstijden van ondernemers. Zeker niet als we de handel van onze eigen ondernemers zien wegvloeien, omdat nabijgelegen gemeenten al

werken met ruimere openingstijden of dat onze ondernemers moeten concurreren met webshops, die 24/7 bereikbaar zijn en ook op zondag leveren. Een initiatiefvoorstel van VVD en PvdA werd gesteund door een meerderheid in de Gemeenteraad. Er wordt momenteel veel gebruik gemaakt van de zondagsopening door particulieren van binnen en buiten onze gemeente.

We hebben van begin af aan het initiatief voor **snelvaren** op de Burgumermar gesteund. Dit stimuleert het toerisme, de watersport, onze economische ontwikkeling en het initiatief van onderaf. Dit zijn allemaal redenen waarom wij van begin af aan warm pleitbezorger zijn geweest van het snelvaren op de Burgumermar. Er zijn discussies gevoerd binnen de raad en tijdens een hoorzitting werd geluisterd naar voor- en tegenstanders. Het college geformuleerde een prachtig voorstel. Een beperkt aantal randvoorwaarden en als advies: ga vooral met elkaar in overleg. Een mooie liberale insteek! Er moeten nog een aantal zaken worden uitgewerkt, maar **It giet oan**.

In 2017 mochten we iets zeggen over een vergunningsaanvraag voor een industriële **biovergister** nabij de elektriciteitscentrale van Burgum. Het college was in eerste instantie voorstander van dit plan. Mede dankzij onze argumentatie over het gebrek aan te vergisten materiaal in onze regio, de daardoor noodzakelijke en niet duurzame lange afstand voor vervoer van mest en digestaat en de onzekere effecten voor de omgeving (geur, geluid, verkeer) heeft de gemeenteraad geen ruimte gegeven aan deze aanvraag.

We hebben tweemaal mondelinge en tweemaal schriftelijke vragen gesteld over het dossier **kinderopvang** over ongelijke behandeling en subsidieverlening. Naar onze mening kregen we vanuit het college onjuiste en onvolledige beantwoording. Omdat we onze toezichthoudende taak zorgvuldig willen uitvoeren, hebben we er bovenop gezeten om de onderste steen van dit dossier boven te krijgen.

Ook bij **Caparis** hebben we vanuit onze controlerende rol steeds kritische vragen gesteld over de kostenstructuur en de resultaten. De ontwikkelingen van de afgelopen jaren, waarbij het bedrijf is omgevormd en andere afspraken met gemeenten worden gemaakt, ligt geheel in lijn met hetgeen we in de jaren ervoor steeds hebben benoemd.

Vanaf het begin hebben we tegengestemd tegen de door het college voorgestelde **monumentenregeling** in Burgum. Na veel protest vanuit de huiseigenaren sterft het plan hopelijk een stille dood. Circa 73% van de woningen in Tytsjerksteradiel is een koopwoning. Al deze huiseigenaren zijn het beste uit bij de VVD: afblijven van het eigen bezit, daar staan wij voor. Dat is geen overheidstaak. Een huiseigenaar is goed in staat om dit zelf en zorgvuldig te regelen. **Van betutteling wordt niemand beter**.

INHOUDELIJK PROGRAMMA

Lolkje Efdé-Klijnstra, VVD Tytsjerksteradiel

1. GELD EN ORGANISATIE

Wat ús oandacht lûkt

In de afgelopen jaren is de gemeente steeds gestart met een begrotingstekort van 1 tot 3 miljoen euro. Op 2016 na zijn alle jaren ook afgesloten met een tekort, geregeld groter dan begroot. Dat vinden wij niet 'gezond'. Het jaarlijkse tekort heeft ervoor gezorgd dat de reserves van onze gemeente zijn afgenomen. Op zich goed, want ze zijn nog altijd hoger dan de norm, maar we missen bewuste en zorgvuldige keuzes over de inzet van onze reserves.

Veruit het meeste geld geven we uit aan zorg en welzijn, ruim € 20 miljoen per jaar. Dit is ruim een kwart van de begroting. Aan werk & bijstand geven we ruim € 18 miljoen per jaar uit. Bij elkaar gaat dus de helft van het geld van de gemeente naar zorg en ondersteuning van individuen. Dit krijgen we voor het grootste deel vergoed door de rijksoverheid, uit de algemene belastingen. Infrastructuur is met € 7 miljoen (12%) in omvang de derde post op de begroting. Het minste geld geven we uit aan economie (€ 0,6 miljoen). Grote verrassingen in de afgelopen jaren waren met name de kosten zorg en welzijn, werk en bijstand, stijgende kosten van gemeenschappelijke regelingen en claims in de ruimtelijke ordening.

Programma (x € 1.000)	Begroting voor wijziging			Begroting na wijziging			Rekening		
	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo
01 Algemeen bestuur	3.847	532	-3.315	10.227	532	-9.695	10.474	577	-9.897
02 Openbare orde en veiligheid	2.608	43	-2.565	2.759	43	-2.716	2.543	41	-2.502
03 Infrastructuur	9.683	197	-9.486	7.612	274	-7.338	7.329	946	-6.383
04 Economische zaken	652	137	-514	744	137	-607	598	187	-411
05 Onderwijs	4.242	500	-3.742	4.255	500	-3.755	4.295	477	-3.818
06 Welzijn	21.499	633	-20.866	20.529	653	-19.876	20.020	1.710	-18.310
07 Sport	3.286	670	-2.616	2.974	670	-2.304	3.005	713	-2.292
08 Werk en bijstand	17.443	7.866	-9.577	17.103	7.866	-9.237	18.098	9.217	-8.881
09 Milieu	6.208	5.364	-844	5.574	5.364	-210	5.447	5.252	-195
10 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	3.958	722	-3.236	4.295	971	-3.325	2.595	1.028	-1.567
saldo progr. 1 tm 10	73.425	16.663	-56.761	76.072	17.010	-59.062	74.403	20.148	-54.255

overgenomen uit jaarverslag 2016 - Gemeente Tytsjerksteradiel

In 2012 en de jaren erna is het tarief afvalstoffenheffing fors omlaag gebracht. Helaas is het in 2017 weer gestegen tot het niveau van 2012, al is dat nog altijd duidelijk lager dan in 2011. Het tarief rioolheffing laat een gestaag stijgende lijn zien. In 2014 is een herverdeling geweest, waarbij bedrijven minder en particulieren méér zijn gaan betalen. Ook het tarief OZB is gestaag gestegen in de afgelopen jaren. De inkomsten uit precario (nutsbedrijven moeten betalen voor kabels en leidingen in de grond) zullen in

2022 wegvallen, dan is precario niet meer toegestaan. Dat betekent dat die inkomsten als 'eenmalig' beschouwd moeten worden.

Als gemeente hanteren we een inkoopbeleid met voldoende kansen voor lokale ondernemers en mensen 'met afstand tot de arbeidsmarkt'. In de uitvoering wordt niet vaak gegund aan lokale ondernemers.

De gemeentelijke organisatie staat bekend als een plezierige werkomgeving voor de circa 250 medewerkers. De samenleving vraagt verandering van de rol van de gemeente, minder regelgeving/beleid en meer begeleiding en uitvoering. Ook de kwestie Megahome geeft aanleiding tot verandering in de werkwijze. Medewerkers van de gemeente worden begeleid in deze veranderingen.

Wat wy der mei dwaan wolle

- Geen begrotingstekort meer accepteren. We geven niet méér uit dan wat er binnenkomt.
- Alleen nieuwe structurele verplichtingen aangaan als daarbij structurele dekking is geregeld.
- Incidentele meevallers inzetten voor incidentele nieuwe uitgaven.
- De gemeenteschuld van € 55 miljoen terugdringen.
- Uitvoeren van de houdbaarheidstest gemeentefinanciën van de VNG en op basis daarvan zo nodig bijsturen.
- Toewerken naar meer transparante en digitale (burger-)begroting, aansprekend gepresenteerd met heldere diagrammen en afbeeldingen
- Gemeentelijke tarieven bij voorkeur verlagen.
- OZB tarieven voor bedrijven verlagen tot het niveau dat ook voor inwoners geldt.
- Onderzoeken in welke mate met differentiatie van de OZB positieve prikkels gegeven kunnen worden voor bijvoorbeeld verduurzaming.
- De rioolheffing beter afstemmen op het feitelijk gebruik van het riool.
- Opsporen en verminderen administratieve lasten.
- Verantwoording en controle meer op hoofdlijnen organiseren, niet op detail, om te voorkomen dat de controle ons meer kost dan oplevert.
- Professionaliseren beleid en beheer gemeentelijk vastgoed, treasury en belastingen, mogelijk door diensten in te kopen bij een andere, grotere organisatie.
- Aanbestedingen meer toespitsen op lokale bedrijven.
- Zorgen dat personeel uit de gemeentelijke organisaties direct aanspreekbaar is en anderen ergens op durft aan te spreken.
- Zorgen dat de medewerkers van de gemeente die nauw contact met de samenleving hebben de regie en verantwoordelijkheid kunnen nemen voor wat nodig is en gebeurt.

2. OPENBARE RUIMTE

Wat ús oandacht lûkt

Tytsjerksteradiel kent een karakteristiek coulisselandschap, dat veel waardering en bewondering oogst. Er is weinig leegstand in de dorpen. Hoewel al snel wordt gesproken over krimp in bepaalde dorpen (vergrijzing, minder kinderen en meer ouderen), merken we op diverse plekken een tekort aan bouwkvavels. De gemeente heeft jaren geleden al grondposities aangekocht. Tytsjerksteradiel ligt aan de rand van een 'krimpregio' terwijl wij daar niet bij (hoeven) te horen. We liggen namelijk ook naast de groeiende stedelijke regio's Leeuwarden en Drachten.

Rondom 2012 werd het groenonderhoud in onze gemeente versoberd. Deze bezuinigingen worden schoorvoetend weer teruggedraaid. Ook zien we dat bermonderhoud buiten de bebouwde kom veelal op heel grove wijze gebeurt: het loonbedrijf schraapt de berm en boomwortels kapot. Keuzes in het onderhoud worden nog altijd zonder al te veel overleg met de direct betrokkenen gemaakt, uitgezonderd twee kleinschalige pilots met het beheer openbare ruimte.

niet gemaaide bermen in Tytsjerksteradiel.

Ruimtelijke ontwikkelingen gaan niet altijd soepel. In 2016 werden diverse woningeigenaren in de gemeente verrast door een Monumentenregeling. Over de selectie van monumenten, de regelgeving en de financiële consequenties is onvoldoende overleg gevoerd. In 2017 was er veel protest en rumoer rondom de plannen voor een industriële mestvergister bij de elektriciteitscentrale.

Onze gemeente kent een terughoudend welstandsbeleid. Tegelijk bevatten bestemmingsplannen nog veel bepalingen die beperkend zijn voor ontwikkelingen, zoals het verbod een grote woning in het buitengebied te mogen splitsen. In het algemeen hebben we bestemmingsplannen te specifiek gemaakt, regels te strak geformuleerd.

Wat wy der mei dwaan wolle

- Het beheer van de openbare ruimte regelen met meer kleinschalige contracten waarin omwonenden een rol kunnen hebben.
- Bij grootschalige ontwikkelingen, zoals rondom het AZC en recent een biovergister, willen we dat de gemeente tijdig en oprecht zorgt voor nauw overleg en transparante communicatie met de samenleving. Als daar onvoldoende draagvlak uit blijkt, heeft dat direct consequenties voor de ontwikkeling.
- Wij willen betutteling in omvang en reikwijdte van regels opheffen. Alleen regels die uitvoerbaar, handhaafbaar zijn en verschil voor de gemeenschap maken, mogen worden gehandhaafd.
- Verruimen bestemmingsplannen, zodat meer mogelijk wordt in het gebruik van leegstaande panden en aan nevenactiviteiten bij (agrarische) bedrijven.
- Verruimen van wet- en regelgeving voor bouwen en verbouwen.
- Als gemeente ook financiële verantwoordelijkheid nemen voor zaken die we gezamenlijk belangrijk vinden, zoals monumenten en boomwallen.
- Met een actief woonbeleid en het rechtstreeks aanspreken van mensen gaan we scheefwonen en eenzijdige wijken / straten tegen. Een grotere flexibiliteit van de woningbouw is hierbij gewenst
- Volop ruimte bieden voor veehouderij, zonder extra gemeentelijke regels.
- Het woonbeleid, beleid bedrijfstreinen en nieuwbouw regionaal afstemmen.
- Opstarten ontwikkeling De Warren (Burgum-west) als waterrijke nieuwbouwwijk om te concurreren met Leeuwarden en Drachten. Kostenverhogende energieregels schrappen bij nieuwbouw in It Sud fase 2 Hurdegaryp. Ook op andere plekken zorgen voor beschikbare bouwkvavels, zonder zware kostenverhogende regels. Op deze manier zorgen wij ervoor dat potentiële kopers zorgen voor een gezonde groei, waardoor er geen reden is voor krimp.
- Versnelde procedures doorlopen en gronden bouwrijp te maken.
- Opzetten van een actief en overzichtelijk grondaankoopprogramma, om klaar te zijn voor de toekomst.
- Zorgen voor regelruimte om een bestaande bestemming snel te kunnen wijzigen.
- Meer aandacht hebben voor starterswoningen (koop) in de dorpen door bijvoorbeeld het ombouwen van verouderde woningen of het toelaten van 'tiny houses', zoals in Hurdegaryp.

3. VERKEER EN VERVOER

Wat ús oandacht lûkt

De Centrale As heeft de inwoners van onze gemeente veel gebracht als het gaat om een sterk verbeterde regionale bereikbaarheid naar Noordoost Friesland. De aanleg van de Centrale As en de rondwegen om Garyp, Hurdegaryp en Burgum hebben flink bijgedragen aan fors minder verkeer in deze dorpen. Deze nieuwe wegen zijn - vanzelfsprekend - in goede conditie. Door bezuinigingen in de afgelopen jaren laten veel kleinere klinker- en asfaltwegen vaak matig onderhoud zien. Ook zien we veel plekken in de gemeente waar grote hoosbuien zorgen voor flinke wateroverlast. De leidingen van de hemelwaterafvoer schieten hierin flink tekort.

leidingen van de hemelwaterafvoer schieten tekort na hevige regenval

Er zijn nog voldoende aandachtspunten met lokale bereikbaarheid en veiligheid fietsers, vooral bij wegwerkzaamheden en op landbouwwegen. Daarnaast merken we op dat diverse wegwerkzaamheden veel te lang duren, zoals de belangrijkste toegangsweg naar Suwald, de 'Grutte Dyk' in Burgum en de Zomerweg tussen Burgum en Hurdegaryp. Dat dergelijke projecten lang duren is niet alleen storend voor de weggebruiker en omwonenden, het is ook slecht voor de bereikbaarheid van ondernemers. Door de werkzaamheden aan de 'Grutte Dyk' in Burgum ontstonden verkeersopstoppen en een verslechterde verkeersveiligheid rondom de scholen.

infrastructurele werken duren veel te lang met omleidingsroutes en omzetting voor ondernemers tot gevolg

De bevolking vergrijst, waarbij we zien dat vervoersvoorzieningen moeten worden aangepast. Een initiatief, zoals Burgum Moby!, biedt mensen goed vervoer van A naar B. Algeheel bus- en taxivervoer tussen de dorpen in onze gemeente en met andere bestemmingen buiten onze gemeente is minimaal en zonder gemeentelijke regie. Tijden sluiten niet altijd mooi op elkaar aan.

Met regelmaat komen vragen en verzoeken vanuit de samenleving, die te maken hebben met verkeersveiligheid. De ene keer gaat het om te hard rijden in een woonstraat, de andere keer om het veilig oversteken bij een school, weer een andere keer om fietsers die door landbouwverkeer van de weg worden gedrukt. Oplossingen hiervoor zijn vaak traditioneel van aard.

Te vaak zien we nog plekken waar het 's avonds te donker is om veilig langs te fietsen of lopen. Soms ontbreekt daar verlichting, vaak ook is de verlichting stuk. Voor inwoners is niet duidelijk welke keuzes zijn gemaakt in het verlichtingsplan, of wanneer iets wordt gerepareerd. In de wintertijd is het voor mensen vaak maar gokken welke wegen of fietspaden worden gestrooid en wanneer.

Wat wy der mei dwaan wolle

- Opstellen van een meerjarig onderhoudsplan infrastructuur met een hoger budget.
- Wij willen een gegarandeerde en veilige bereikbaarheid van alle dorpen in de gemeente, ongeacht of je met de auto, de fiets of het OV reist. Dit betekent dat er voldoende verbindingen zijn, zodanig dat verkeer elkaar niet hinderlijk of onveilig in de weg zit. Daarbij willen we dat *alle* infrastructuur goed onderhouden is en dat belangrijke bestemmingen duidelijk zijn goed aangegeven.
- Mensen, die niet in het bezit zijn van een eigen auto, moeten snel en efficiënt gebruik kunnen maken van laagdrempelig vervoer. Daar waar regionaal aanbod onvoldoende is, werken we actief mee aan initiatief vanuit de dorpen (zoals Burgum Moby!).
- Beter coördineren van (onderhouds-)werkzaamheden.
- Verbeteren van de verbindingen vanuit Suwâld richting Leeuwarden en Drachten.
- Onderzoek doen naar verbetering van de bewegwijzering in onze gemeente.
- Benoemen en faciliteren van specifieke (elektrische) fietsroutes (mede voor toeristen)
- In overleg met de provincie verbeteren van de bediening en aansluitingen openbaar vervoer.
- Creëren van mogelijkheden voor lokaal laagdrempelig vervoer.
- Ruimte geven aan pilots met 'slimme' installaties bij oversteekplaatsen ter verhoging van de veiligheid
- Herzien maximum snelheden met 30 / 60 waar het moet en 50 / 80 waar het kan.
- Onderzoek doen naar verbetering (fietspad-)verlichting in de gemeente
- Duidelijk communiceren over de strooiroutes en prioriteiten daarin.

4. ONDERWIJS

Wat ús oandacht lûkt

Binnen Tytsjerksteradiel zijn de schoolkoepels Opo Furore (openbaar onderwijs) en PCBO Tytsjerksteradiel (protestants christelijk onderwijs) actief in het aanbieden van primair onderwijs. Mede door afnemende leerlingaantallen in de dorpen treedt een vergaande samenwerking tussen de koepels op, waarbij het openbare onderwijs steeds meer geld voor steeds minder leerlingen vergt. We zullen kritisch en inventief moeten zijn hoe en waar we kunnen blijven zorgen voor voldoende openbaar onderwijs tegen aanvaardbare kosten.

Daarnaast telt onze gemeente drie scholen voor het voortgezet onderwijs VMBO, HAVO en onderbouw VWO (Tjalling Koopmans College, Hurdegaryp; CSG Liudger, Burgum en OSG Singelland, Burgum).

In het afgelopen jaar is een start gemaakt met het afbouwen van de intensieve samenwerking met Kinderwoud als exclusief aanbieder van peuterspeelzaalwerk. Er komen betere kansen voor andere, meer kleinschalige kinderopvangorganisaties. We maken ons nog zorgen over de wens van de schoolkoepels om ook in de toekomst intensief samen te werken met Kinderwoud als enige organisatie voor peuteropvang. Daarnaast merken we dat goede initiatieven voor het realiseren van een Sport BSO in en nabij een voetbalkantine moeilijk van de grond kwamen vanwege 'knellende' wetgeving.

Wat wy der mei dwaan wolle

- We willen dat in elke kern goed onderwijs beschikbaar is, bij voorkeur met een openbaar karakter. Iedereen moet binnen onze eigen gemeente passend onderwijs kunnen vinden, binnen een acceptabele reisafstand. Daarbij vinden we dat wie een specifieke onderwijsvorm zoekt, daar ook een eigen (financiële) verantwoordelijkheid in heeft.
- Ook voor kinderopvang vinden we keuzevrijheid binnen de gemeente als geheel belangrijk. Dat betekent dat alle opvangorganisaties, klein en groot, een gelijke kans moeten hebben om zich te vestigen.
- Door het opstellen van een Lokale Educatieve Agenda maken we afspraken met schoolkoepels over onderwijslocaties en ondersteunende activiteiten.
- Naast onze eigen voorzieningen voor voortgezet en beroepsonderwijs, werken we hierbij samen met Smallerland en Leeuwarden.

5. SPORT EN CULTUUR

Wat ús oandacht lûkt

Onze gemeente kent een uitgebreid palet aan gemeentelijke sportaccommodaties. We hebben wel zorgen over de inzet van investeringsgelden. In de afgelopen jaren is veel geld gegaan naar de aanleg van kunstgrasvelden voor met name voetbalverenigingen. Veel geld gaat naar de schaats- en skeelerbaan. De sporthal Westermar in Burgum is in oktober 2017 volledig door brand verwoest. Tegelijk zien we nog beperkte openingstijden en een wachtlijst voor zwembles bij het zwembad in Burgum. Diverse sportverenigingen in de kleinere dorpen worstelen met deels verouderde accommodaties.

In de sportief-recreatieve sfeer zien we vooral de belemmerende werking van wet- en regelgeving. De discussie over het snelvaren op het Burgumermar is een goed voorbeeld. Als VVD hebben we ruimte geboden voor discussie over de plannen van een groep initiatiefnemers. In de gemeenteraad heeft een zorgvuldige afweging van belangen plaatsgevonden en wat ons betreft had aansluitend gestart kunnen worden met een proef. Helaas vergen de 'administratie' en 'hogere politieke discussie' meer tijd.

We willen een goed verblijfsklimaat in de dorpen met multifunctionele voorzieningen. Dat zal in diverse situaties creativiteit vergen. Vanuit het belang van voorzieningen per dorp willen we daar als gemeente onze verantwoordelijkheid in nemen en actief op zoek naar mogelijkheden. Daaronder horen ook goede en voldoende sportvoorzieningen, liefst zo multifunctioneel mogelijk. Daarnaast willen we goed kijken naar nut en noodzaak van voorzieningen.

Van onze financiële bijdrage aan de Culturele Hoofdstad 2018 zien we vooralsnog weinig blijvende effecten. Dat zal nog aandacht vergen. Ook is het vernieuwde Park Vijversburg heropend. Voor de realisatie is veel gemeenschapsgeld gebruikt. Toch kan alleen toegang worden verkregen na betaling van entreegelden.

toegang tot Park Vijversburg kan momenteel alleen worden verkregen na betaling van toegangsgelden

Wat wy der mei dwaan wolle

- We maken eenduidige afspraken over huurtarieven voor verblijfsruimten in maatschappelijk vastgoed.
- We willen meer investeren in het zwembad en een multifunctioneel centrum in Gytsjerk, gekoppeld aan een goede commerciële partij als exploitant.
- Burgum heeft na de vernietigende brand bij Sporthal de Westermar behoefte aan een nieuwe overdekte sportvoorziening. De VVD streeft naar een volwaardige sportvoorziening die voldoet aan de huidige en toekomstige wensen.
- De sportvoorzieningen in de kleine kernen moeten worden geactualiseerd.
- Benaderen marktpartijen voor de exploitatie van de zwembaden.
- Openbaar toegankelijk maken van (een deel van) Vijversburg.
- Schrappen in de veelheid aan programma's en concepten gericht op het laten deelnemen van burgers aan sport en cultuur. We zorgen vooral voor bruikbare ruimte die door anderen kan worden gebruikt. We vullen dit zo nodig aan met een eenvoudige en eenduidige regeling voor het stimuleren van activiteiten.

openluchtwembad De Sawn Doarpen in Gytsjerk

6. ECONOMIE AANJAGEN

Wat ús oandacht lûkt

In 2016 is onze gemeente verkozen tot meest MKB vriendelijke gemeente in Friesland. We doen het blijkbaar goed voor ondernemers. Ook de invoering van de koopzondagen, in 2016, ervaren we als een succes dat onze economische positie in de regio goed doet. Dit uit zich onder andere in een regionaal gezien lage leegstand in winkelvloeroppervlakte (5% tegenover 10 tot 20% bij omringende gemeenten).

Verder kent onze gemeente een grote variëteit aan bedrijven, met een gezonde innovatieve landbouwsector en een groeiende toeristische sector. In de afgelopen periode zijn de vestigingsmogelijkheden voor de horeca iets verruimd (minder regels bestemmingsplannen). De vindbaarheid van recreatie- en horeca ondernemingen is wisselend. Op internet ontbreekt een overzicht van wat 'toeristisch Tytsjerksteradiel' te bieden heeft.

Earnewald

De oplevering van de Centrale As heeft de algemene bereikbaarheid van onze gemeente sterk verbeterd, maar de vindbaarheid van ondernemingen in de oude kernen van Hurdegaryp en Garyp verslechterd. De winkelstand in de kleine gemeenschappen neemt af, met een bewust uitsterfbeleid vanuit de gemeente (winkelbestemming verdwijnt na paar jaar ander gebruik).

In ANNO-verband zoeken we naar gezamenlijke versterking van de economische positie om daarmee krimp in de regio tegen te gaan. Met Smallingerland werken we nauwelijks samen, terwijl we meer aansluiting voelen bij de groei ten zuiden (groei-kernen Drachten en Leeuwarden) van ons dan bij de krimp ten noorden van ons.

Wat wy der mei dwaan wolle

- Kernpunt voor ons is behoud en uitbreiding van een gezond bedrijfsleven. Als het onze ondernemers goed gaat, gaat het goed met onze gemeente. Daartoe willen we meer aansluiting zoeken bij economische sectoren die groei laten zien in Smallingerland en zich via de Centrale As goed op onze gemeente kunnen richten. Dat betekent dat we samenwerking zoeken met Smallingerland en de samenwerking in ANNO verband versoberen.
- We geven meer aandacht aan behoud van voldoende werk in de afzonderlijke kernen en ook zorgen voor een goede bereikbaarheid en (digitale) vindbaarheid van die functies. Daartoe gaan we in overleg met dorpsbelang en ondernemers per woonkern over behoud van functies.
- Met name toeristische sector, inclusief de horeca, verdient verbetering van de zichtbaarheid. Daartoe verkennen we de mogelijkheden om de bewegwijzering en reclame-uitingen te verbeteren.
- De dienstverlening aan het MKB willen we graag versterken. Het midden- en kleinbedrijf is de banenmotor van de gemeente.
- Wij blijven ons inzetten voor lagere (financiële) lasten en minder regels voor ondernemers. Daarmee creëren we de voorwaarden voor bedrijven om te kunnen groeien.
- We willen dat de agrarische sector kan blijven groeien en niet onnodig gehinderd wordt. Zij krijgen de ruimte voor nevenactiviteiten op het gebied van recreatie, toerisme, natuurbeheer of andere bedrijvigheid. Daarbij willen we ons inspannen voor minder (landelijke en Europese) regels en in ieder geval geen extra gemeentelijke toevoegen.
- Stimuleren van een goede toeristische website voor Tytsjerksteradiel waarnaar we vanaf onze eigen website kunnen verwijzen.
- Versterken van het accounthouderschap richting bedrijven.
- Bundelen en zo veel mogelijk saneren wet- en regelgeving voor bedrijven.
- Monitoren koopzondagen en MKB-vriendelijke gemeente.

Eastermar met de Burgumermar op de achtergrond.

7. WERK EN BIJSTAND

Wat ús oandacht lûkt

In Tytsjerksteradiel hebben we een hoog niveau van vangnetregelingen. Veel regelingen lijken daarbij als een recht ervaren te worden. Het gebeurt dat er een beroep op wordt gedaan omdat het recht bestaat, niet zozeer omdat iemand het echt nodig heeft. Dat geeft aanleiding tot scheve gezichten, het gevoel van oneerlijkheid.

Wij vinden dat werk moet lonen. Er mag geen armoedeval ontstaan als iemand vanuit een bijstandssituatie gaat werken. Iemand die fulltime werkt, moet “thuis komen” met een beter inkomen, dan iemand die “thuis zit” met een bijstandsuitkering en wel in staat is om werkzame arbeid uit te voeren. In onze gemeente maken bijna 500 mensen gebruik van een bijstandsuitkering.

Er bestaat een vrij magere verordening Tegenprestatie Participatiewet. Ondanks de talrijke gemeentelijke regelingen zijn er nog steeds situaties zichtbaar van schrijnende armoede.

Wat wy der mei dwaan wolle

- We willen dat mensen die het moeilijk hebben, via persoonlijk contact met een ambtenaar met mandaat en verantwoordelijkheid, makkelijk een beroep kunnen doen op bijstand. De hulp die ze krijgen is wat ons betreft eerst en vooral praktisch en ondersteunend van aard, zodat ze geholpen worden weer zelfstandig te kunnen functioneren. Pas als dat niet lukt, bieden we financiële hulp, maar niet vrijblijvend. Het kan niet zo zijn dat mensen in de bijstand ruimer kunnen leven dan mensen met een betaalde fulltime baan. Een bijstandsuitkering is een vangnet en geen hangmat. Op die manier willen we echte armoede meer doelgericht bestrijden.
- Beoordeling van een bijstandsaanvraag doen we op basis van feitelijke leefsituatie van de aanvrager. Indien daarbij sprake blijkt van voldoende (“zwarte”) neveninkomsten, heeft dat direct gevolgen voor de eventuele uitkering.
- We vinden het belangrijk dat bijstandsgerechtigden aansluiting houden bij de samenleving, een regelmatig leven leiden en een reëel perspectief houden op een structurele eigen inkomsten. We willen individuele afspraken maken met alle bijstandsgerechtigden, zodat ze onder andere de dorpensteams ingezet kunnen worden ten dienste van de samenleving. Er zijn ook andere gemeenten die een actief beleid hebben ontwikkeld. Degenen die een tegenprestatie leveren, voelen zich gezonder en vinden het leuk om aan de slag te zijn. Dit is iets wat wij ook willen voor onze burgers, die een beroep doen op een bijstandsuitkering.
- We willen de vele algemene regelingen voor o.a. bijzondere bijstand afbouwen en financiële armslag geven aan de medewerkers van de dorpensteams.

8. ZORG EN WELZIJN

Wat ús oandacht lûkt

De jeugd- en dorpensteams zijn in opbouw en doen goed werk, zo blijkt ook uit de recente klantwaardering. Ze weten het juiste maatwerk te leveren, ondanks de onzekerheden en dreigende bureaucratisering van de regionalisering (Sociaal Domein Friesland). Toch blijken bij bijvoorbeeld vergaderingen van dorpsbelang nog veel mensen een te grote onbekendheid te hebben met de teams en wat de teams voor iemand kunnen betekenen.

Bij de huisvesting van welzijnsactiviteiten valt vooral een zekere scheefheid op. Op de ene plek investeert de gemeente royaal in een 'gemeenschapsruimte' (€ 1 miljoen voor Glinstra State), op de andere plek wordt alles overgelaten aan de lokale gemeenschap en andere organisaties (multifunctioneel centrum Gytsjerk). Er wordt een veelheid aan activiteiten georganiseerd, grotendeels door één partij (KEaRN).

recent gebouwde huisvesting voor senioren

Vanwege de vergrijzing hebben we meer en meer te maken met een toenemende groep 'vitale ouderen', die beschikt over specifieke woonwensen. In de gemeenten ten noorden van ons is sprake van krimp, waardoor we noodzakelijke voorzieningen zien wegvallen. In de naastgelegen steden Leeuwarden en Drachten wordt voor de komende decennia geen krimp verwacht, eerder een forse groei van het inwoneraantal. Graag richten we ons op deze groeikernen. Voor onze gemeente zien we voldoende groeipotentie.

Wat wy der mei dwaan wolle

- We willen de kracht en zelfstandigheid van de jeugd- en dorpentteams verbeteren. Deze teams staan dichtbij de mensen, waar het om gaat. We stellen de mensen en wat zij nodig hebben, boven papieren regels en procedures. We willen de verantwoordelijkheid daarvoor nadrukkelijk bij de mensen in het veld leggen.
- We versterken de dorpentteams met expertise op het gebied van mediation en budgetbeheer.
- Wij willen meer mogelijkheden bieden voor verschillende vormen van ouderenvoorzieningen
- Daartoe maken we afspraken met de corporaties en bouwondernemingen, verruimen we de regels in de bestemmingsplannen en brengen we een nieuwe wijk tot ontwikkeling.
- We willen exposure en openbaarheid van Glinstra State behouden.
- We willen de rol van de gemeente beperken tot het bieden van onderdak aan maatschappelijke activiteiten. We gaan meer geld uittrekken voor bijvoorbeeld dorpshuizen en maatschappelijke ruimtes en minder subsidie geven aan activiteiten.
- Onderzoek doen naar een stimuleringsregeling voor het ombouwen van vastgoed.
- In gesprek gaan met dorpsbelangen en ondernemersverenigingen per kern over het behoud van voldoende en aansprekende voorzieningen, uitgaande van groei.

verpleeg- en verzorgingshuis Berchhiem te Burgum

9. ASIELZOEKERS

Wat ús oandacht lûkt

Het AZC in Burgum werd rondom 2000 gebouwd als tijdelijke voorziening. We zijn nu bijna 20 jaar verder: het AZC is nog steeds aanwezig en gaat het aantal op te vangen asielzoekers uitbreiden. In de afgelopen jaren was er weinig consistent beleid ten aanzien van aanpak en toekomst. Het huidige terrein is voor het grootste deel omsloten door bedrijven, industrie en sportvelden. Fysiek ligt het AZC op een industrieterrein. Het COA heeft nu verregaande plannen voor de bouw van permanente woningen ten behoeve van asielzoekers. Veel van de plannen en ontwikkelingen rondom het AZC worden 'achter de schermen' gemaakt en komen pas op een laat moment naar buiten. We ervaren een soort van taboe op het onderwerp. De opvang van statushouders in onze gemeente laat te wensen over. We halen de norm aantallen niet en degenen die mogen blijven laten we teveel gevangen zitten in normen en regels. Echte integratie komt zo niet van de grond.

We merken dat voor degenen die in het AZC verblijven vaak afzonderlijke voorzieningen zijn. Met welke goede bedoelingen ook belemmert dit wel een goede integratie.

Wat wy der mei dwaan wolle

- We willen in gesprek met het COA over het beëindigen van de status als doorgangscentrum.
- We willen het AZC afbouwen en weer ruimte geven aan het bedrijventerrein waar het eigenlijk op ligt.
- We zien een sterkere regierol voor de gemeente, zowel in de communicatie over het AZC als bij de integratie van de asielzoekers. Als ze eenmaal het recht hebben om te blijven, moeten ze niet aan hun integratie-lot worden overgelaten. Dat betekent dat de gemeente ze moet helpen in het zelfstandig functioneren in onze cultuur, ze wegwijs moet maken.

het asielzoekerscentrum in Burgum werd rond het jaar 2000 geïntroduceerd als tijdelijke voorziening.

10. KLIMAAT EN ENERGIE

Wat ús oandacht lûkt

Tytsjerksteradiel is een mooie en schone plattelandsgemeente, waar we relatief weinig hinder ondervinden van stedelijke milieuhinder, zware industrieën en hoge verkeersintensiteiten. Particulieren en bedrijven werken al jaren actief aan duurzaamheid, met name waar het woningisolatie en duurzame energie betreft. Als gemeente bieden we volop ruimte aan en begeleiding voor initiatieven. We zien de vele dakoppervlakten in onze gemeente en op gemeentelijk vastgoed, nog als een onbenutte kans. Het restrictieve windmolenbeleid in Friesland zien we daarentegen als een belemmering. Ook windenergie zal nodig zijn om doelen te halen. Op onderdelen zien we een te sterke rol van de gemeente. Door duurzaamheidseisen die we als gemeente opleggen aan bouwers worden bouwkvavels extra duur. Liever werken we met stimuleringsmaatregelen.

In 2017 kreeg de gemeente te maken met een vergunningsaanvraag voor een industriële biovergister nabij de elektriciteitscentrale van Burgum. De VVD heeft zich als eerste grondig in de materie verdiept en duidelijk gekregen dat er in onze omgeving helemaal niet zoveel biomateriaal te vergisten is. Mede dankzij onze snelle actie en argumentatie heeft de gemeenteraad geen ruimte gegeven aan deze aanvraag. Wel heeft de discussie over een biovergister ons gebracht bij het punt hoe we in de toekomst kunnen blijven voorzien in onze energiehuishouding. In de komende periode wordt er een energieplan opgesteld.

In de afgelopen jaren is toenemende aandacht voor de afvalinzameling en met name het reduceren van de hoeveelheid restafval per inwoner. Er wordt nagedacht over het invoeren van variabele tarieven, waarmee grootverbruikers méér betalen voor het restafval dan kleinverbruikers. Daarbij hoort aandacht voor wat onder 'restafval' wordt verstaan en wat de kosten van een dergelijke variabele tarifiering zijn.

afvalverwerking

Wat wy der mei dwaan wolle

- We willen dat bewoners en bedrijven de ruimte hebben voor eigen keuzes in duurzaamheidsmaatregelen. Dat betekent dat we minder vergaande eisen willen opleggen als gemeente. Regels uit Brussel en Den Haag zijn al genoeg, als gemeente gaan we mensen helpen daar zinvol mee om te gaan.
- In bestemmingsplannen willen we maximale ruimte willen bieden voor duurzaamheidsinitiatieven, waarbij we scherp blijven op de lokale betekenis van een initiatief. Specifiek voor windmolens willen we binnen de provincie komen tot 'experimenteerruimte' voor molens tot 15 meter.
- Voor gemeentelijk vastgoed zetten we versneld in op zonnepanelen op de daken. Waar we dat niet nodig hebben voor het eigen energieverbruik, stellen we onze daken beschikbaar voor andere initiatieven.
- Opzetten van een campagne gericht op energie-reductie met bewustwording en stimuleringsmaatregelen.
- Stimuleren van duurzame energie door het versoepelen van regelgeving (zonder overlast voor de omgeving) en beschikbaar stellen van kennis.
- Inzetten op 'slimme' straatverlichting die minder brandt maar veiligheid garandeert.
- Stimuleren en faciliteren aanleg oplaadpunten voor elektrische auto's en fietsen.
- In overleg met verschillende afvalverwerkers inventariseren op welke efficiënte wijze de hoeveelheid restafval significant kan worden verminderd en hiermee de campagne afvalscheiding aan de bron versterken, mogelijk ondersteund door andere bakken en andere ophaalschema's.
- We zien vooralsnog geen heil in differentiatie van afvaltarieven (diftar). We verwachten dat de administratie- en controlekosten ervan niet opwegen tegen het mogelijke voordeel.
- Zo veel mogelijk scheiden van rioolstelsels en stimuleren van hergebruik regenwater in tuinen en plantsoenen.

Zonnepark De Griene Greide, Easterein, Garyp

11. BESTUUR EN DEMOCRATIE

Wat ús oandacht lûkt

Tytsjerksteradiel is een naar verhouding kleine gemeente met een centrale kern van ruim 10.000 inwoners omringd door acht wat grotere (> 1.000) dorpen, acht kleinere dorpen en elf buurtschappen. Dit geeft veel ruimte voor persoonlijk contact en maatwerk bij de publieksbalies, de afvalinzameling, de maatschappelijke ondersteuning en het bedrijfsloket. Dit persoonlijke contact wordt gewaardeerd.

De keerzijde van de kleinschaligheid is dat er grenzen zijn aan onze dienstverlening (bijvoorbeeld de openingstijden van balies en milieustraten) en dat we al snel afhankelijk zijn van (samenwerking met) andere overheden om landelijk gestelde doelen te kunnen halen. In de afgelopen jaren bleek de regionale samenwerking in Caparis (sociale werkvoorziening) de nodige problemen met zich mee te brengen. De Veiligheidsregio, de FUMO vragen steeds meer geld. De samenwerking met Achtkarspelen levert nog niet de beloofde besparingen op. Ook samenwerkingen op het gebied van mobiliteit, het sociaal domein, vergunningverlening ANNO en de stadsregio Leeuwarden baren ons als VVD zorgen. Door de beperkte zeggenschap die we in die samenwerkingen hebben, lijken we vooral te betalen en nauwelijks te profiteren.

Ook in Tytsjerksteradiel is de vraag actueel hoe betrokken onze inwoners en ondernemers zich voelen bij de politiek. De belangstelling voor fractie- en raadsvergaderingen is niet groot en vaak gekoppeld aan actuele problemen. Dit kan een gunstig teken zijn: via persoonlijk contact met de gemeente kan waarschijnlijk al veel worden geregeld. Tegelijk werpt het de vraag op of en hoe onze politieke beraadslagingen meer toegankelijk kunnen worden. De verbouwing van de publiekshal *kan* daarin helpen, maar we zien ook mogelijkheden om in vergaderingen meer echte discussie te voeren en minder voordrachten te houden, of om besprekingen op locatie te houden.

Voortgaande digitalisering maakt de dienstverlening en het functioneren van de politiek steeds makkelijker en transparanter. Tegelijk is aandacht nodig voor de veiligheid van de informatie en voor het behouden van overzicht in de veelheid aan informatie. Deze aandacht zien we echter doorschieten en afbreuk doen aan het oorspronkelijke doel van digitalisering, het transparant maken van informatie.

Wat wy der mei dwaan wolle

- We willen sterke dorpen die een grote mate van eigen zeggenschap hebben.
- Als gemeente werken we dorpsgericht, zijn we aanspreekbaar wanneer en hoe dat maar gewenst is en faciliteren we datgene wat de mensen in de dorpen willen zonder daarbij het algemeen maatschappelijke belang uit het oog te verliezen.

- We willen de inzet van de gemeente in samenwerkingsverbanden 'rationaliseren'. Dat betekent dat de tijd en energie die we er in stoppen past bij wat het voor onze inwoners en ondernemers kan opleveren.
- We vinden dat we in samenwerkingsverbanden ook zichtbare zeggenschap moeten hebben over waar 'ons' geld aan wordt besteed. Als we niet of onvoldoende zeggenschap hebben, hoeven we ook niet mee te betalen.
- We willen dat de gemeentepolitiek weer wordt waar het eigenlijk om draait: het afwegen van belangen. Als er geen belangen af te wegen zijn, bijvoorbeeld als mensen ook in het betrekken van hun omgeving eigen verantwoordelijkheid nemen, hoeven we er ook niet over te praten. Bij voorkeur zoeken we ook de betrokkenen zelf op, als vertegenwoordigers, om samen met hen tot de juiste afweging te komen.
- Digitalisering zien we als een middel om te komen tot snellere en meer transparante dienstverlening. Daar waar het de privacy en veiligheid van informatie teveel ter discussie brengt, bezinnen we ons eerst op de nut en noodzaak van de digitalisering. Liever geen digitale dienstverlening dan één met drempels van wet- en regelgeving. Werkbaarheid en betaalbaarheid staan voorop.
- We zien in een collegeprogramma graag een expliciete opdracht verwoord tot verzakelijken en versnellen, onder verantwoordelijkheid van een wethouder.
- Doorvoeren klantsturing, waarbij een vraag of verzoek snel tot een antwoord leidt.
- Zorgen voor sterk relatie- en klantbeheer in de gemeente, door breed inzetbare en goed getrainde medewerkers, bij voorkeur wijkgebonden.
- Verbouwing van de publiekshal niet eerder in gang zetten dan nadat blijkt dat dit een andere cultuur en werkwijze ondersteunt.
- Aanpassen openingstijden en/of locaties van Burgerzaken en Milieustraat.
- Vernieuwen vergadervorm en -discipline gemeenteraad, met nadruk op voor de burger herkenbare beraadslagingen en meer bijeenkomsten op locatie in de dorpen.

12. OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Wat ús oandacht lûkt

Tytsjerksteradiel is een relatief veilige gemeente met weinig problemen. Wettelijk is geregeld dat de coördinatie/samenwerking op het gebied van veiligheid in handen is van de Veiligheidsregio Fryslan. Daarbij organiseert de Veiligheidsregio ook de brandweezorg en de GGD, dit alles gefinancierd door de gemeenten en provincie. In de afgelopen jaren is vooral de preventieve taak versterkt. We merken op dat dit steeds meer geld is gaan kosten, tegen een verslechtering van de repressieve taakuitvoering.

We zijn blij met onze vrijwilligers bij de brandweer. Toch vernemen we de tendens dat bij veel vrijwilligers van de brandweer veel argwaan is over de veiligheidsregio. Tot een paar jaar geleden hadden we onze gemeentelijke brandweercommandant, die de zaken prima regelde. Ook de brandweermannen en -vrouwen zien dat we als gemeente meer betalen en wellicht één auto moeten inleveren. Behoud van voldoende materieel is belangrijk voor onze vrijwilligers: gebrek aan materieel zal invloed hebben op het aantal inzetbare vrijwilligers en kan daarmee een grote bedreiging zijn voor onze brandveiligheid.

Mede dankzij de inzet van de politie is Tytsjerksteradiel een relatief veilige gemeente. Volgens de AD Misdaadmeter 2016 is het in slechts 59 gemeenten nog iets veiliger. In 2016 had de politie in Tytsjerksteradiel te maken met 60 woninginbraken, 9 schuurinbraken, 17 autokraken, 6 autodiefstallen, 5 keer zakkenrollen, 27 bedreigingen, 39 mishandelingen en 105 vernielingen. We hebben weinig informatie over de georganiseerde misdaad in specifiek onze gemeente. Dit vergt in ieder geval alertheid. Lastiger is de aanpak van burenoverlast, problematiek ‘achter de voordeur’. Specifieke casuïstiek vanuit bijvoorbeeld jeugdzorg en schuldsanering, maar ook recente kwesties van overlast bij burens, laten zien dat de huidige inzet van de politie en van KEaRN (vrijwillige burenbemiddeling) nog niet voldoende grip geeft.

Uit recent onderzoek van de gemeentelijke Rekenkamercommissie bleek dat er een grote mate van ‘stil’ drank- en drugsgebruik voorkomt bij onze jeugd. Dat gaat onder andere over het indrinken in een keet zonder dat de ouders direct toezicht (kunnen) uitoefenen. Alhoewel de ouders hier een grote verantwoordelijkheid dragen, houdt ook Jeugdzorg zich bezig met dit onderwerp.

We zien onze politieagenten regelmatig in een auto voorbij rijden, al dan niet onderweg naar één van de vele meldingen of aanrijdingen. Deze zichtbaarheid is goed. Tegelijk is het voor particulieren en ondernemers moeilijk om agenten aan te spreken en met hen te delen wat er speelt in de dorpen en wijken. Er zijn wel initiatieven voor betere ‘aansluiting’, zoals buurtpreventie met behulp van Whatsapp, particulieren die aansluiten bij Burgernet en burgers en bedrijven die hun bewakingscamera aanmelden bij de politie.

Wat wy der mei dwaan wolle

- We willen betere zeggenschap over keuzes die de VeiligheidsRegio maakt. Veiligheid is méér dan een financieel-technische afweging van de meest effectieve inzet. Het gaat om het respecteren van de behoeften bij gemeenten en om waardering voor de inzet en betrokkenheid van de vrijwillige veiligheidsmensen zelf.
- Overleggen met de politie over grotere inzet op opsporing / onderzoek bij zware en georganiseerde misdaad.
- Overleggen met de politie en over laagdrempelige aanspreekbaarheid in de wijken, bijvoorbeeld door de politie meer te voet of op de fiets te laten patrouilleren en hen vaker een rol te geven in het (basis-)onderwijs.
- Afspraken maken met de politie snelheidshandhaving op gemeentelijke wegen nabij scholen, sportverenigingen en oversteekplaatsen voor fietsers.
- Mensen stimuleren aan Burgernet en andere initiatieven voor buurtpreventie deel te nemen.
- Monitoren van kosten en baten bij Veiligheidsregio Fryslân
- Toevoegen van sociaal team / mediators aan dorpenteams, met mogelijkheden voor aanpak 'achter de voordeur', in samenwerking met de vrijwilligers van KEarn.
- Betere ondersteuning bieden aan de politie in haar werk in de dorpen en achter de voordeur.
- In de driehoek, met de dorpenteams en met de horeca overleggen over een gerichte aanpak van excessief alcohol- en drugsgebruik, waarbij ouders sterker in hun rol worden gefaciliteerd en daarop worden aangesproken.

De VVD is nu al
de grootste partij
in de
Eerste en Tweede Kamer
en bij de Provincies.

Is de VVD binnenkort
ook de grootste
in Tytsjerksteradiel?

Stemt u ook VVD lijst 4?